

ZAKŁADANIE PLACÓWKI NIEPUBLICZNEJ

Aktualne wytyczne

Wskazówki | wzory dokumentów | checklisty

ISBN 978-83-260-5367-2

ZAKŁADANIE PLACÓWKI NIEPUBLICZNEJ

AKTUALNE WYTYCZNE

Forum Media Polska Sp. z o.o.
ul. Polska 13, 60-595 Poznań
e-mail: bok@forum-media.pl
tel.: 61 66 55 800
www.e-forum.pl

© Copyright by Forum Media Polska Sp. z o.o., Poznań 2023
Wszystkie prawa zastrzeżone

Autorzy:

dr Radosław Galicki, Marta Handzlik-Rosuł, Andrzej Witek

Redaktorki prowadzące:

Natalia Malińska, Joanna Roszak

Nadzór wydawniczy:

Adrian Sprysak

Korekta:

Sebastian Surendra

Ilustracja okładkowa:

Adobe Stock

Projekt okładki:

Karolina Szafczyk

Skład:

Dariusz Ziach

ISBN 978-83-260-5367-2

Art. nr 85822

SPIS TREŚCI

Zakładanie szkół lub placówek niepublicznych w świetle obowiązującego prawa	5
Zakładasz przedszkole lub szkołę niepubliczną? Jaką placówkę wybrać? Poradnik dla organów prowadzących	9
Nie zawsze Kodeks pracy – niepubliczna placówka oświatowa w objęciach Karty Nauczyciela	19
Lista dokumentów niezbędnych w placówce niepublicznej	25
Dokumenty niezbędne w przedszkolu niepublicznym	30
Podstawowe Standardy Ochrony Małoletnich	31

ZAKŁADANIE SZKÓŁ LUB PLACÓWEK NIEPUBLICZNYCH W ŚWIETLE OBOWIĄZUJĄCEGO PRAWA

dr Radosław Galicki

Na pierwszy rzut oka przepisy oświatowe o zakładaniu i prowadzeniu szkół i placówek oświatowych niepublicznych wydają się jasne i zrozumiałe. W dużym skrócie: należy zgłosić podmiot do ewidencji we właściwej jednostce samorządu terytorialnego, uzyskać zaświadczenie o wpisie i można legalnie prowadzić niepubliczną działalność w sferze oświaty. Tym niemniej kwestia zakładania takiej szkoły i placówki również stała się przedmiotem sądowej wykładni i mamy tu całkiem spore orzecznictwo. Przyjrzyjmy się temu zagadnieniu bliżej.

CO STANOWIĄ PRZEPISY PRAWA OŚWIATOWEGO?

Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe szkoły lub placówki niepubliczne mogą być zakładane i prowadzone zarówno przez osoby fizyczne, jak i osoby prawne. Jednostki samorządu terytorialnego (JST) mogą zakładać i prowadzić jedynie szkoły i placówki publiczne.

W przepisie tym ustawodawca nie wyszczególnia jednostek organizacyjnych, nieposiadających pełnej osobowości prawnej jako podmiotów mogących zakładać i prowadzić szkoły i placówki niepubliczne, a to oznacza, że tzw. ułomne osoby prawne nie mają przyznanego przez ustawodawcę prawa zakładania i prowadzenia niepublicznych placówek oświatowych.

Art. 168 ustawy stanowi, że osoby prawne i osoby fizyczne mogą zakładać szkoły i placówki niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązującą do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek.

Zgłoszenie do ewidencji szkół i placówek oświatowych niepublicznych powinno zawierać:

- 1) oznaczenie osoby zamierzającej prowadzić szkołę lub placówkę, jej miejsca zamieszkania lub siedziby,
- 2) określenie odpowiednio typu lub rodzaju szkoły lub placówki oraz daty rozpoczęcia jej funkcjonowania,
- 3) w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – określenie nazw zawodów, w których szkoła będzie kształcić, zgodnych z nazwami zawodów określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego albo w klasyfikacji zawodów szkolnictwa artystycznego,
- 4) w przypadku placówek kształcenia ustawicznego oraz centrów kształcenia zawodowego – określenie formy pozaszkolnej kształcenia,
- 5) w przypadku szkoły podstawowej lub liceum ogólnokształcącego – informację, czy szkoła jest przeznaczona dla dzieci i młodzieży czy dla dorosłych,
- 6) w przypadku szkoły podstawowej – informację, czy w szkole będzie zorganizowany oddział przedszkolny lub oddziały przedszkolne,

- 7) wskazanie adresu siedziby szkoły lub placówki oraz innych lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, jeżeli ich utworzenie jest przewidziane, przy czym inne lokalizacje muszą znajdować się na terenie jednostki samorządu terytorialnego dokonującej wpisu do ewidencji, a w przypadku szkoły artystycznej na terenie tej samej miejscowości, a także informację o warunkach lokalowych zapewniających możliwość prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, realizację innych zadań statutowych, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkoły artystycznej – możliwość realizacji praktycznej nauki zawodu, a także bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pracy,
- 8) statut szkoły lub placówki,
- 9) dane dotyczące kwalifikacji pracowników pedagogicznych i dyrektora, przewidzianych do zatrudnienia w szkole lub placówce,
- 10) dane niezbędne do wpisania szkoły lub placówki do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej.

Osoba fizyczna składająca zgłoszenie do ewidencji szkół i placówek niepublicznych może dołączyć do wniosku pisemne oświadczenie wskazujące osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż JST, która przejmie prowadzenie szkoły lub placówki w przypadku zgonu osoby składającej zgłoszenie. Oświadczenie zawiera zgodę osoby fizycznej albo osoby prawnej, która ma przejąć prowadzenie szkoły lub placówki niepublicznej. Oświadczenie takie może zostać złożone przez osobę fizyczną również po uzyskaniu wpisu do ewidencji.

Wydawane przez właściwy organ JST zaświadczenie o wpisie do ewidencji ma zawierać:

- 1) nazwę organu lub podmiotu, który dokonał wpisu do ewidencji szkoły lub placówki,
- 2) datę i numer wpisu do ewidencji,
- 3) nazwę oraz odpowiednio typ lub rodzaj szkoły lub placówki,
- 4) osobę prawną lub fizyczną prowadzącą szkołę lub placówkę,
- 5) adres szkoły lub placówki oraz innych lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, jeżeli ich utworzenie zostało przewidziane,
- 6) w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkoły artystycznej – nazwy zawodów, w których kształci szkoła,
- 7) w przypadku szkoły artystycznej – nazwy zawodów oraz nazwy specjalności lub specjalizacji, w których kształci szkoła,
- 8) w przypadku placówki kształcenia ustawicznego i centrum kształcenia zawodowego – określenie formy pozaszkolnej, którą prowadzi odpowiednio placówka albo centrum,
- 9) w przypadku niepublicznego przedszkola, niepublicznej szkoły podstawowej, w której zorganizowano oddział przedszkolny, lub niepublicznej innej formy wychowania przedszkolnego – informację o otrzymywaniu dotacji na ucznia.

Organ samorządu terytorialnego dokonuje wpisu do ewidencji w ciągu 30 dni od daty zgłoszenia oraz z urzędu doręcza zgłaszającemu zaświadczenie o wpisie do ewidencji, a kopię zaświadczenia przekazuje właściwemu kuratorowi oświaty oraz organowi podatkowemu.

Zgodnie z art. 29 ust. 3 Prawa oświatowego zadania i kompetencje jednostek samorządu terytorialnego związane z prowadzeniem ewidencji szkół i placówek oświatowych niepublicznych wykonuje odpowiednio: wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta, marszałek województwa.

NA CO ZWRACA UWAGĘ WYKŁADNIA SĄDOWA?

Zbudowana na brzmieniu przepisu art. 168 Prawa oświatowego wykładnia judykatury zmierza w kierunku doprecyzowania wymogów zgłoszenia szkoły lub placówki do ewidencji szkół lub placówek oświatowych niepublicznych, prowadzonych odrębnie na obszarze każdej z jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.

Dotychczas zatem orzecznictwo sądowno-administracyjne odnosiło się do zakresu informacji o warunkach lokalowych prowadzenia działalności oświatowej, a także do konieczności ewidencjonowania swojej niepublicznej (społecznej) działalności oświatowej w każdej jednostce samorządu terytorialnego, na terenie której taka działalność miałaby być prowadzona. Judykatura ustalała również status prawny organu prowadzącego niepubliczne placówki systemu oświaty.

Przyjrzyjmy się więc kilku istotnym orzeczeniom sądowym w tym zakresie.

Zdaniem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach, wymóg podania informacji o warunkach lokalowych dotyczy zarówno miejsca prowadzenia szkoły, a więc jej głównej siedziby, jak i tych ewentualnych innych miejsc, w których realizowane są określone zadania szkoły. Omawiany przepis nie daje żadnych podstaw do ograniczenia tego wymogu tylko do miejsc prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych¹. Uczniowie także mają kontakt z siedzibą szkoły (sekretariatem), a ponadto pracują w niej pracownicy administracji².

Istotne znaczenie ma również wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego, w którym wypowiedzi się on o obowiązku każdorazowego zgłaszania szkoły niepublicznej do ewidencji na terenie każdej innej JST. Dotyczy to zwłaszcza sieci szkół prowadzonej przez osoby fizyczne lub osoby prawne takie jak choćby stowarzyszenia czy fundacje.

W myśl bowiem art. 168 ust. 1 Prawa oświatowego osoby prawne i osoby fizyczne mogą zakładać szkoły i placówki niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez JST obowiązującą do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych placówek. Ustawodawca nie przewidział żadnego trybu w sytuacji „przenoszenia” szkół i placówek niepublicznych. W efekcie „założenie” szkoły na terenie innej JST skutkuje obowiązkiem wystąpienia o „nowy” wpis w ewidencji, którego organ obowiązany jest dokonać w terminie 30 dni od daty złożenia wniosku³.

Ten wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego potwierdza ustaloną linię orzecniczą sądów administracyjnych. Dla przykładu Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie skonstatował, że nie jest możliwe uznanie, że istnieje jakakolwiek forma ustanawiania ciągłości działalności szkoły w przypadku zaistnienia potrzeby rozpoczęcia działalności na

---

¹ Wyrok WSA w Gliwicach z 10.05.2022 r., III SA/GI 1792/21, LEX nr 3362995.

² Wyrok WSA w Gliwicach z 11.07.2019 r., III SA/GI 418/19, LEX nr 2704640. Zob. także: wyrok WSA w Gliwicach z 15.03.2019 r., IV SA/GI 1037/18, LEX nr 2647499; wyrok WSA w Gliwicach z 18.02.2019 r., IV SA/GI 1035/18, LEX nr 2631936.

³ Wyrok NSA z 16.12.2021 r., III OSK 799/21, LEX nr 3283192.

terenie innego samorządu. Każde „założenie” szkoły (rozumiane jako „data rozpoczęcia działalności”) może nastąpić dopiero po uzyskaniu wpisu w ewidencji konkretnej gminy⁴.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w uzasadnieniu do wyroku natomiast zwraca uwagę na fakt, że wpis do ewidencji szkół i placówek niepublicznych stanowi czynność materialno-techniczną, sprowadzającą się jedynie do zaewidencjonowania danych wymaganych ustawą Prawo oświatowe. Nie jest to czynność arbitralna, pozostawiona uznaniu organu, ponieważ ustawodawca sprecyzował, jakie dane powinno obejmować zgłoszenie o wpis i jakie dokumenty obowiązany jest dołączyć podmiot ubiegający się o wpis do ewidencji szkół i placówek niepublicznych⁵.

W uzasadnieniu do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu zaprezentowany z kolei został dominujący w doktrynie pogląd, że szkołę bądź placówkę niepubliczną założyć może wyłącznie osoba fizyczna lub osoba prawna i nie ma tu przyznania takiej możliwości tzw. ułomnej osobie prawnej, o której mowa w art. 33¹ Kodeksu cywilnego⁶. Wobec tego jednostka organizacyjna nieposiadająca pełnej osobowości prawnej, np. osobowa spółka prawa handlowego, nie może założyć i prowadzić niepublicznej placówki oświatowej.

PODSUMOWANIE

Spośród wskazanego orzecznictwa do art. 168 Prawa oświatowego bodaj najistotniejszy wydaje się wskazany wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Jeśli osoba fizyczna bądź osoba prawna staje się organem prowadzącym kilka szkół lub placówek niepublicznych, to, wedle obowiązującego prawa, w razie, gdy szkoły te (lub ich filie) znajdują się na obszarze więcej niż jednej JST, organ prowadzący ma obowiązek zgłosić każdą ze szkół lub placówek do właściwego wójta (burmistrz, prezydenta miasta), starosty lub marszałka województwa celem wpisania tego podmiotu do właściwej ewidencji szkół i placówek oświatowych niepublicznych.

Nie można tym samym w interpretacji normy prawnej zawartej w art. 168 Prawa oświatowego zastosować wykładni funkcjonalnej czy wykładni ekstensywnej (rozszerzającej). Zdaniem Sądu, wystarczająca jest wykładnia literalna, aby prawidłowo zastosować się do dyspozycji zawartej w tym przepisie normy. Nie ma więc „pójścia na skróty” w procedurze zakładania nowej placówki, czyli przyjęcia swego rodzaju zasady ciągłości działalności szkoły w przypadku zaistnienia potrzeby rozpoczęcia działalności na terenie innego samorządu. Nie ma możliwości „przenoszenia” szkół i placówek niepublicznych na obszar działania innej JST.

Każdorazowo zatem organ prowadzący ma obowiązek złożyć zgłoszenie do ewidencji właściwemu organowi samorządu terytorialnego o pełnej, ustanowionej w przepisie prawa oświatowego, treści. Dopiero wtedy uzyska zaświadczenie o wpisie do ewidencji, co stanowi warunek konieczny rozpoczęcia i prowadzenia niepublicznej działalności oświatowej.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1082).

⁴ Wyrok WSA w Szczecinie z 21.07.2021 r., I SA/Sz 209/21, LEX nr 3211632. Zob. też: wyrok WSA w Krakowie z 11.09.2018 r., III SA/Kr 576/18, LEX nr 2555007; wyrok WSA w Bydgoszczy z 6.08.2019 r., II SA/Bd 331/19, LEX nr 2743128.

⁵ Wyrok WSA w Warszawie z 25.08.2020 r., II SA/Wa 993/20, LEX nr 3071314.

⁶ Wyrok WSA w Poznaniu z 5.11.2020 r., II SA/Po 1102/19, LEX nr 3109935.

ZAKŁADASZ PRZEDSZKOLE LUB SZKOŁĘ NIEPUBLICZNĄ? JAKĄ PLACÓWKĘ WYBRAĆ? PORADNIK DLA ORGANÓW PROWADZĄCYCH

Andrzej Witek

W niniejszym poradniku zaprezentowano krótkie charakterystyki niepublicznych placówek edukacyjnych¹: Montessori, Waldorfskich, demokratycznych, leśnych i edukacji domowej – homeschooling. W części drugiej tekstu zostaną przedstawione placówki wyróżnione ze względu na następujące kryteria: związek wyznaniowy, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi, specjalne, a także sportowe i muzyczne.

Przedszkole i szkoła to jedne z najważniejszych instytucji społecznych w państwie. Kształcą, wychowują i opiekują się dziećmi i młodzieżą w wieku od trzech lat do pełnoletności. Mogą być powoływane na podstawie aktu założycielskiego lub wpisu do ewidencji przez organ administracji rządowej, jednostkę samorządu terytorialnego, osobę prawną lub osobę fizyczną na mocy przepisów ustawy – Prawo oświatowe. Przedszkola i szkoły prowadzą działalność określonego rodzaju i na określonym poziomie, mają statut nadany przez organ lub osobę prowadzącą, określający m.in. ich nazwę, typ, organ prowadzący oraz organizację wewnętrzną. Dzielimy je na placówki publiczne albo niepubliczne. Przedszkola i szkoły niepubliczne mogą być zakładane i prowadzone przez osoby prawne² i osoby fizyczne (potrzebne dane to imię i nazwisko, nr PESEL i miejsce zamieszkania).

FINANSOWANIE PRZEDSZKOLI I SZKÓŁ NIEPUBLICZNYCH

Organ założycielski otrzymuje ustawową dotację obliczoną zgodnie z liczbą wykazanych dzieci i/lub uczniów na każdy pierwszy dzień miesiąca wraz z dodatkowymi środkami pieniężnymi obliczonymi na podstawie wskazanych wag według odpowiednich algorytmów³. Dodatkowo szkoła niepubliczna może korzystać z innych źródeł finansowania. Zazwyczaj są to: czesne, darowizny, przychody z 1% (dotyczy wyłącznie Organizacji Pożytku Publicznego), różne projekty, przychody z działalności gospodarczej, wynajem pomieszczeń, prowadzenie zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych, prowadzenie innych form edukacyjnych dla uczniów spoza placówki. Oprócz wydatków bieżących, dotowanych z budżetu państwa, organ prowadzący może skorzystać na określonych warunkach ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (różnego rodzaju programy i projekty).

JAKIE PRZEDSZKOLE, JAKĄ SZKOŁĘ ZAŁOŻYĆ?

Każda placówka chce być wyjątkowa, osiągać najwyższe wyniki edukacyjne i mieć w swojej ofercie coś, co ją wyróżnia ponad inne. Elementów, które mogą podnosić ich pozycję

¹ Na podstawie statutów danych przedszkoli i szkół opublikowanych na ich stronach internetowych.

² Osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. Podstawa: art. 33 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny. Najczęściej spotykanymi osobami prawnymi zakładającymi i prowadzącymi przedszkola i szkoły niepubliczne są stowarzyszenia, fundacje, kościoły (rozumiane jako związki wyznaniowe w dojrzałej postaci), różnego rodzaju spółki i spółdzielnie.

³ Algorytm podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na rok 2023 opublikowano w Załączniku do Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2023 (Dz. U. z 2022, poz. 2820).

w rankingach uznawanych społecznie za elitarne bądź przyjazne, jest bardzo dużo. Głównym motorem napędzającym tworzenie coraz to bardziej nowoczesnych, spełniających najwyższe standardy, odpowiadających na potrzeby uczniów i rodziców w różnym zakresie placówek są stale zmieniające się wymagania rodziców i wszechobecne opinie środowisk edukacyjnych w całym kraju.

Popularność jednych od wielu lat może stale utrzymywać się na wysokim poziomie, innych zaś permanentnie rosnąć lub bardzo szybko maleć. Większość przedszkoli i szkół w Polsce dla podkreślenia swojego charakteru bądź precyzyjnego wskazania własnej wizji dodaje do nazwy odpowiednie określenia kojarzące się w pierwszym kontakcie z daną osobowością, sposobem prowadzenia zajęć, filozofią, religią czy związkiem wyznaniowym. **W Polsce odnajdujemy przedszkola i szkoły, które różnią się od innych ze względu na wizję prowadzenia placówki, charakter zajęć, sposób funkcjonowania czy nawet przyjmowanie dzieci z bardzo wysoką średnią ocen lub takich, które wykazują nadzwyczajne predyspozycje w różnych obszarach.** Kluczowym czynnikiem mającym wpływ na popularność danej szkoły w środowisku może być odpowiednie zarządzanie placówką, miejsce stacjonowania, wielkość klas, atrakcyjność budynku, wyposażenie, infrastruktura, walory ekologiczne, kadra pedagogiczna, administracja i obsługa, sposób prowadzenia zajęć, dodatkowa oferta dla dzieci. Poniżej przedstawiono najczęściej spotykane rodzaje przedszkoli i szkół niepublicznych w Polsce według kategorii: własny system prowadzenia, sposób organizacji zajęć, metoda, wizja pedagogiczna. Cechują się one wyraźnymi różnicami pomiędzy sobą w danych obszarach funkcjonowania i sposobie organizacji zajęć opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych.

1. Montessori

Najbardziej powszechny i niekonwencjonalny model edukacji. Nie ma typowych klas, nie ma modelowych 45-minutowych lekcji ani przerw i dzwonek, dzieci w danych salach uczą się od siebie nawzajem (różnica wieku pomiędzy nimi sięga nawet do trzech lat). Nie ma podręczników i zeszytów zadań; brak prac domowych (nauka w szkole, w domu zabawa i odpoczynek). Nie ma ocen, sprawdzianów i kartkówek, brak kar i nagród; stosuje się materiał rozwojowy (pomoce) przygotowany przez Marię Montessori. Słyną ze specjalnie zaprojektowanych pomocy dydaktycznych z większości przedmiotów, które są dostępne dla każdego ucznia w wydzielonych kąciakach przedmiotowych. Dziecko/uczeń samo wybiera przedmiot, dział, temat, który chce poznać. Treści opanowuje przy pomocy nauczyciela, kolegów i koleżanek w swoim tempie. W szkołach Montessori pracuje się w oparciu o cztery kluczowe fazy rozwoju dziecka: odkrywcy – od urodzenia do 6. roku życia, świadomego poznawania świata – między 6. a 12. rokiem życia, odnajdywania się w społeczeństwie – między 12. a 18. rokiem życia, współtworzenia świata – po 18. roku życia. Niezwykle ważna jest kultura współdziałania rozumiana jako akceptacja siebie i innych. Zdaniem wielu badaczy pedagogiki Montessori jej idea jest ukryta m.in. we wzorcach kulturowych. Ostatnio słyży się o szkołach wprowadzających elementy Montessori do swoich zajęć. Takie placówki zwane również „À la Montessori” nie mają uznania wśród zwolenników omawianej metody.

2. Waldorfska

W placówkach Waldorfskich dzieci nastawione są na współpracę, a nie rywalizację. W przedszkolu i szkole Waldorfskiej dzieci są traktowane na równi z dorosłymi, a nauczyciele starają się rozwijać jednocześnie ich ciało, psychikę i duchowość. Niemałe znaczenie ma wspieranie

zainteresowań dzieci. Nie ma ministerialnego systemu oceniania, to nauczyciel sam tworzy system motywacji i powiadamiania rodziców i dzieci o postępach w nauce i zachowaniu. Nauczanie prowadzone jest w ustalonych okresach blokowo z jednego przedmiotu, np. matematyka przez trzy tygodnie, następnie kolejny przedmiot. Brak rekomendowanych podręczników. Placówki mają własne materiały edukacyjne, a naukę czerpie się z doświadczeń. Akcent stawia się na indywidualne podejście do każdego dziecka – bez wyjątku. Nauczyciel pełni funkcję pomocnika i przewodnika, dziecko stawiane jest w centrum. Nacisk kładziony jest na indywidualizm, kreatywność i wolność. W Polsce przedszkola i szkoły Waldorfskie funkcjonują od początku lat 90., najczęściej w większych miastach. W 2022 r. odnotowano siedem takich szkół w Polsce i 862 w Europie.

3. Demokratyczna zwana także wolną

W tych placówkach uczniowie i nauczyciele mają równe prawa i mogą brać udział w ustanawianiu nowych zasad, wyborze treści i metod nauczania. O najważniejszych sprawach decyduje cała społeczność, a o sprawach bieżących zainteresowane osoby. Wyeksponowany jest temat relacji władzy. Nie ma hierarchicznych struktur, każdy traktowany jest podmiotowo. Stosuje się różnorodne formy nauczania: samodzielnie i w interakcji, podczas zajęć i spontanicznie. Proces uczenia opiera się na autonomii, relacjach, wewnętrznej motywacji, rytmie i proponowanych zajęciach, wsparciu dorosłych i samoświadomości. Dzieci same wybierają to, czego chcą się uczyć. Edukacja jest pluralistyczna. Wyniki uczniów są przedmiotem dialogu, a relacja uczeń – nauczyciel opiera się na ciągłej wymianie. W szkole kontroluje się wpływ na wybory ideologiczne dzieci (świadoma kontrola kształtowania poglądów politycznych i wyboru władzy). Są coraz bardziej popularne na całym świecie, w Polsce w 2019 r. odnotowano pięć takich szkół. Stan na 2023 r. to poniżej 1% wszystkich odnotowanych placówek.

4. Przedszkola i szkoły leśne

To placówki zazwyczaj usytuowane na terenach wiejskich. To metoda prowadzenia edukacji przyrodniczej dzieci poza szkolnymi ławkami i budynkiem przedszkola/szkoły (w środowisku dzikiej przyrody, łąk i lasów). Głównym ich celem (obok realizacji podstawy programowej) jest rozwijanie kompetencji społecznych, wiedzy i umiejętności przyrodniczych oraz sprawności fizycznej. W Europie istnieją od lat 50. XX w., w Polsce od 2014 r. Podczas zajęć dzieci/uczniowie pracują zespołowo, w parach lub indywidualnie. W celu rozwijania umiejętności pracy grupowej stosuje się edukację przez gry i zabawy. Akcent stawiany jest na indywidualizm, poczucie własnej wartości, rozmaite aktywności, wzmacnianie mocnych stron dziecka, realizację celów wg własnego pomysłu i sposobu wykonania. Złe warunki pogodowe (deszcz, śnieg i błoto) nie są żadną przeszkodą w prowadzeniu zajęć poza budynkiem. Promuje się zdrowy styl życia i odżywiania. Oczywiście zajęcia są prowadzone również na terenie placówki. To, czy dzieci uczą się na zewnątrz, czy w budynku, zależy od omawianych treści, od prowadzącego nauczyciela, wykorzystywanych metod pracy (np. komputer, multimedia).

5. Homeschooling

W ramach edukacji domowej w przedszkolach dzieci mogą realizować wyłącznie zerówkę, w szkołach każdą klasę na I, II i III etapie edukacyjnym. Dzieci nie chodzą do placówek w ogóle, nie siedzą w szkolnych ławkach, nie mają lekcji, nie podchodzą do sprawdzianów

wiedzy i kartkówek. Nie ma frekwencji, nikt nie sprawdza obecności, gdyż uczniowie nabywają wiedzę w domu i poza nim (gdzie tylko chcą, według własnej i rodziców koncepcji, a także możliwości). Homeschooling zwany też edukacją domową lub nauczaniem domowym w przepisach prawa oświatowego widnieje jako realizacja obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą. Pełną odpowiedzialność za edukację dziecka biorą rodzice. Dzieci mogą, ale nie muszą korzystać z zajęć dodatkowych, pomocy dydaktycznych, biblioteki i konsultacji z nauczycielami konkretnych zajęć edukacyjnych kształcenia ogólnego zgodnych z podstawą programową na danym etapie edukacyjnym. Jedynym obowiązkiem dziecka (rodziców) jest przystąpienie do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych w formie pisemnej i ustnej z danego przedmiotu jeden raz w roku. Dziecko zwolnione jest z następujących przedmiotów: muzyka, plastyka, wychowanie fizyczne i godzina z wychowawcą. Wyróżnia się szkoły, które prowadzą homeschooling obok klas stacjonarnych (dodatkowo), i takie, które specjalizują się wyłącznie w edukacji domowej. Niektóre dokładają swój własny styl prowadzenia egzaminów klasyfikacyjnych, np. *unschooling* (inaczej „odszkalnianie”). Wartością dodaną do tego typu edukacji była możliwość przystępowania do egzaminów pisemnych i ustnych w formie online za pomocą profesjonalnych platform edukacyjno-komunikacyjnych takich jak Teams, Zoom Moodle czy specjalnie przygotowanych dla danej szkoły. Niestety, coraz częściej słyszy się ze strony środowisk rodzin edukacji domowej, że MEiN oraz kuratoria zabraniają tego typu praktyk poza terenem placówki. Rodziny edukacji domowej tworzą swoje małe społeczności – sami się organizują i współpracują na wielu płaszczyznach, wspierając swoje dzieci w edukacji i wychowaniu. Tworzą grupy, społeczności lub kluby. Po okresie pandemii edukacja domowa stała się bardzo popularna w Polsce. Liczba uczniów w 2021 r. tylko w szkołach podstawowych wynosiła 14 416 i ciągle rośnie. Szacunkowe dane statystyczne dotyczące liczby wszystkich dzieci w edukacji domowej według stanu na koniec czerwca 2023 r. wyniosły ponad 42 000. Zastanawiające jest jednak, czy dane te dotyczą liczby uczniów realizujących obowiązek szkolny/nauki poza szkołą, czy może wszystkich uczniów po prostu wykazanych w SIO jako nauczanie domowe. Warto zwrócić na to uwagę, gdyż coraz więcej szkół prowadzi naukę online (w sieci), nazywając to edukacją domową – nauczaniem domowym, jednak zdaniem wielu rodziców (pasjonatów homeschoolingu) taka forma edukacji nie ma nic wspólnego z pierwotnym rozumieniem i definiowaniem edukacji domowej.

6. Placówki katolickie

Zajęcia edukacyjne oraz wychowanie w tych przedszkolach i szkołach oparte są na zasadach doktryny katolickiej. Obok dydaktyki i wychowania bardzo ważne jest kultywowanie „kultury katolickiej”⁴. Nauczyciele powinni reprezentować również wartości katolickie. Lekcje prowadzone są w różny sposób, ale podstawa programowa realizowana jest podobnie jak w typowej szkole i na podobnych zasadach, choć i tu spotykamy wyjątki. Wizję określa organ prowadzący, którym zazwyczaj są: diecezja, parafia, zgromadzenie zakonne lub biskup albo fundacja bądź stowarzyszenie katolickie. Szkoły te słyną z bardzo wysokiej jakości nauczania, tradycyjnego modelu wychowania i trzymania żelaznej dyscypliny, wręcz karności, „[...] karność panuje, gdzie rodzina czy szkoła w imię powagi swej rozkazuje, a rozkazy zawsze posłuch w sercach dzieci znajdują. Zbytecznym byłoby sądzić udowodniać, iż tak rodzinie, jak i szkole karność jest nieodzowną”⁵. Ogromną wagę przykładają się do odpowiedniego, zgodnego z doktryną katolicką zachowywania się uczniów i rodziców. Zaletami szkół katolickich są mało liczne klasy (ale nie zawsze), sztywny i zrozumiały system

⁴ *La Scuola Cattolica*, oggi, in Documento della Commissione Episcopale per l’Educazione Cattolica-25.8.1983, s. 134.

⁵ J. Teodorowicz, *Rodzina a szkoła*, Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej, Warszawa 2021, s. 46.

wartości, pogłębianie wiary, dość niskie czesne (choć tu zdania są podzielone), ciągłość procesu nauczania i wychowania w jednej wizji (od żłobka po studia wyższe), indywidualne podejście do ucznia, atmosfera wzajemnego szacunku i zrozumienia, bezpieczeństwa, a także coraz rzadziej spotykane klasy niekoedukacyjne (szkoły i/lub klasy żeńskie i męskie). Dość często lekcje poprzedza wspólna modlitwa. Trudno jest dostać się do tego typu szkół, natomiast zbyt łatwo dziecko może zostać skreślone z listy uczniów nawet z pozoru błahego powodu, który w placówce publicznej ogólnodostępnej raczej nie byłby podstawą do usunięcia dziecka ze szkoły. **W większości do tych placówek uczęszczają dzieci z rodzin katolickich, co nie znaczy, że są one zamknięte na dzieci z rodzin niewierzących.** Szkoły katolickie są zrzeszone w Radzie Szkół Katolickich, takie wytyczne uzgodniono podczas Konferencji Episkopatu Polski. Najbardziej znane przedszkola i szkoły katolickie to: im. Świętej Rodziny z Nazaretu, Jezuickie, Salezjańskie, im. Jana Pawła II, Katolickie placówki Montessori, Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich, Caritasu, Księży Pallotyńów, Stowarzyszenia Rodzin Katolickich, Zakonu Pijarów, Sióstr Prezentek, Sióstr Urszulanek, Zgromadzenia Sióstr Benedyktynki i wiele innych.

7. Placówki chrześcijańskie

To nie są placówki katolickie, ale bardziej określane jako ekumeniczne, do których mogą być przyjęte wszystkie dzieci bez względu na wyznanie, religię czy światopogląd. Ich cele i treści powinny być przesiąknięte prawdą o suwerennym panowaniu Chrystusa we wszechświecie oraz poznawaniem Boga i stworzonej przez niego rzeczywistości⁶. Obok profesjonalnie i rzetelnie prowadzonej edukacji, wychowania i opieki nacisk kładziony jest na rozbudzanie w dzieciach pasji dla życia w Chrystusie⁷. **Szkoły chrześcijańskie mają bogatą ofertę zajęć rozwijających różne pasje dzieci, kreatywną świetlicę szkolną a zajęcia wychowawcze prowadzone są w oparciu o wartości chrześcijańskie: miłość, przebaczenie, szczerłość, prawdomówność, uczciwość, dobroć, otwartość na potrzeby innych, zrozumienie i współpraca.** Prowadzone zazwyczaj przez stowarzyszenia i fundacje mają własną odrębność i nie są ściśle związane z żadną denominacją, natomiast większość z nich założyły osoby z kręgów ewangelicznych (nie mylić z ewangelickimi). Dzieci kształcą się we wszystkich kierunkach nie dla sławy, lecz dla prawdy, aby byli podobni do obrazu Boga, racjonalni, mądrzy, w pełni aktywni, uczciwi i honorowi⁸. Dodatkowo szkoły te są traktowane jako narzędzie ewangelizacji dla wszystkich osób, z którymi mają styczność. Do najczęściej wymienianych należą: Centrum Edukacyjne Daniel, placówki imienia Dawida, Samuela, Salomona oraz Arka, Tomek, Tomaszek, Uczeń, Genesis, Jonaszek, placówki Montessori oraz szkoły nazwane od imienia samego Jezusa Chrystusa – Emmanuel.

8. Placówki luterańskie

Ich działalność jest ściśle powiązana z parafią ewangelicko-augsburską. Przedszkola i szkoły luterańskie są dostępne dla każdego dziecka bez względu na wyznanie, religię czy światopogląd rodziców. W swoich statutach odwołują się do określonego systemu wartości, nawiązującego do tradycji chrześcijańskich, tolerancji oraz ewangelickiego etosu pracy. Zajęcia prowadzone są zgodnie z wizją danej placówki, podobnie jak w typowej szkole podstawowej. Budynki szkół ewangelickich zazwyczaj zlokalizowane są blisko budynków

⁶ G. Donovan, *Teaching Redemptively, Bringing Grace and Truth into Your Classroom*, Colorado Springs, 2003, s. 57.

⁷ Więcej w: S. Kaufmann, *Najpierw fundament, Podręcznik do szkolnej edukacji chrześcijańskiej*, Stowarzyszenie Edukacyjne Integracja, Warszawa 2010.

⁸ J. Amos, *Comenius on Education*, „Classics in Education”, No 33, 1967, s. 117–118.

sakralnych. W przeszłości szkoły ewangelickie często wykorzystywały do zajęć lekcyjnych pomieszczenia kościoła. Obecnie w Polsce odnotowano pięć szkół luterańskich w Cieszynie, Krakowie, Gliwicach, Warszawie i Wrocławiu. Szkoły luterańskie są traktowane również jako narzędzie ewangelizacji.

9. Placówki integracyjne i z oddziałami integracyjnymi

Zainteresowanie problemami włączania dzieci z niepełnosprawnościami do klas ogólnodostępnych wzrosło w Polsce w latach siedemdziesiątych. Przez prawie 20 lat zastanawiano się, w jaki sposób prowadzić edukację dzieci z niepełnosprawnościami w szkołach. Od tamtego czasu toczyły się dyskusje eksperckie i konsultacje społeczne w tym względzie. Dopiero w 1993 Zarządzeniem nr 29 MEN sprecyzowano zasady dotyczące organizowania kształcenia integracyjnego. **Głównymi powodami utworzenia szkół integracyjnych i z oddziałami integracyjnymi było niedostosowanie szkół masowych oraz ich programów do specyficznych potrzeb ucznia z niepełnosprawnościami oraz brak wyspecjalizowanej kadry nauczycielskiej, posiadającej kompetencje do prowadzenia oddziału integracyjnego.** Ponadto dzieci te nie odnajdywały się w licznych klasach. Problemem okazała się też duża rozpiętość wiekowa uczniów, gdyż uczniowie z niepełnosprawnościami są często starsi od swoich kolegów w klasie. Taka sytuacja jest możliwa z dwóch powodów. Po pierwsze, rodzice odraczają swoje dzieci od obowiązku szkolnego, po drugie – rodzice korzystają z prawnej możliwości wydłużenia każdego etapu edukacyjnego. W skrajnych przypadkach np. uczeń z niepełnosprawnością ruchową lub afazją, kończąc liceum ogólnokształcące, może być starszy od swoich kolegów i koleżanek z klasy nawet o cztery lata (bez pozostawania w klasie jako niepromowany). Szkoły integracyjne prowadzą wyłącznie oddziały z dziećmi z niepełnosprawnościami, które uczą się razem z dziećmi zdrowymi. Oddział integracyjny nie może przekroczyć ogólnej liczby 20 uczniów, z czego maksymalna liczba dzieci z niepełnosprawnościami wynosi 5. W takim oddziale pracuje dwóch nauczycieli (przedmiotowy i współorganizujący proces kształcenia – pedagog specjalny, który dostosowuje formy i metody pracy do potrzeb i możliwości psychofizycznych uczniów). Inaczej jest z placówkami z oddziałami integracyjnymi. **Tu prowadzone są oddziały ogólnodostępne (tylko dla dzieci zdrowych) i integracyjne (łącznie dzieci zdrowe i z niepełnosprawnościami, które przyjmowane są do oddziału na wniosek lub za zgodą rodziców).** Oddział integracyjny organizuje się po spełnieniu odpowiednich warunków:

- społecznych (zgodą rady pedagogicznej, rady rodziców, rady szkoły, akceptacja rodziców),
- merytorycznych (dostosowanie programowe, metod i form nauczania, zatrudnienie pedagogów specjalnych, prowadzenie zajęć rewalidacyjnych),
- ekonomicznych (zgodą organu prowadzącego).

W oddziałach integracyjnych każde dziecko z niepełnosprawnością prowadzone jest w oparciu o indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET) opracowany przez zespół ekspertów (pedagogów specjalnych, wychowawców i terapeutów) w porozumieniu z rodzicami dziecka.

10. Placówki specjalne

To placówki edukacyjne, w których naukę pobierają dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności i orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez poradnię

psychologiczno-pedagogiczną. Sposób organizacji zajęć, zastosowane metody edukacyjne i wyposażenie szkolne dostosowane są do specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci. Zadaniem szkoły specjalnej jest pomaganie dzieciom z niepełnosprawnościami w pełnym wykorzystaniu ich potencjału poprzez zapewnienie odpowiedniej organizacji nauki i metod pracy. Podobnie jak w oddziałach integracyjnych każde dziecko prowadzone jest w oparciu o IPET, który powinien zawierać m.in.:

Zakres i sposób dostosowania odpowiednio programu wychowania przedszkolnego. Wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w szczególności przez zastosowanie odpowiednich metod i form pracy z uczniem.

- Zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem.
- Formy i okres udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane.
- Działania wspierające rodziców ucznia oraz – w zależności od potrzeb – zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi.
- Zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne, a także inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia.

Dopuszczalna liczba uczniów z niepełnosprawnościami w przedszkolu lub szkole specjalnej zależy od rodzaju niepełnosprawności i uregulowana jest przez prawo oświatowe.

11. Szkoły sportowe

Niepubliczne szkoły sportowe cieszą się dużym zainteresowaniem rodziców i dzieci. Właściwie w każdym województwie i większym mieście istnieje możliwość zapisania dziecka do tego typu placówki. Odnotowujemy również wiele szkół sportowych publicznych, niestety liczba miejsc jest w nich ograniczona. Szkoła sportowa to placówka, w której są prowadzone zajęcia sportowe obejmujące szkolenie sportowe w jednym lub kilku sportach, w co najmniej dwóch oddziałach sportowych, liczących co najmniej 15 uczniów w oddziale w pierwszym roku szkolenia, w co najmniej trzech kolejnych klasach szkoły danego typu. Oprócz zajęć obowiązkowych nakazach przez prawo oświatowe w szkołach sportowych prowadzone są zajęcia sportowe i treningi z różnych dyscyplin sportowych. Uczniowie uczęszczający do szkół sportowych biorą udział we współzawodnictwie sportowym. Warunkiem utworzenia szkoły sportowej jest posiadanie lub wynajmowanie obiektów i urządzeń sportowych niezbędnych do prowadzenia szkolenia sportowego. Realizuje się następujące etapy szkolenia sportowego:

- ukierunkowany, mający na celu ujawnienie predyspozycji i uzdolnień kwalifikujących uczniów do szkolenia w określonym sporcie,
- specjalistyczny.

Plusy szkół sportowych:

- łączenie nauki ze sportem, z kulturą fizyczną,
- regularne treningi sportowe, ćwiczenia kondycyjne, nauka poza szkołą w ramach obozów szkoleniowych,

- do wyboru zajęcia pozalekcyjne (judo, piłka nożna, boks, siatkówka, koszykówka, hokej, lekkoatletyka, jazda konna i wiele innych),
- korzyści zdrowotne (zapobieganie otyłości, wpływ na ogólny rozwój organizmu i na zdrowie, zdrowy tryb życia),
- kształcenie kompetencji współpracy w grupie i współzawodnictwa,
- stawianie na wartości obecne w sporcie.

Minusy szkół sportowych:

- często zbyt wysokie czesne,
- wysokie koszty utrzymania dziecka (opłata za zajęcia pozalekcyjne, wyjazdy, obozy treningowe, zawody),
- zbyt duża liczba zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych,
- brak wolnego czasu na rozwijanie innych pasji i zainteresowań dziecka,
- przemęczenie, zniechęcenie, stany rezygnacji.

PLACÓWKI MUZYCZNE I, II I III STOPNIA

System szkolnictwa muzycznego w Polsce różni się od systemu szkół tradycyjnych. Szkoły niepubliczne tego typu są notowane bardzo wysoko w ogólnych rankingach. Dzieci i młodzież realizują naukę w szkołach muzycznych, wybierając trzy stopnie kształcenia:

- I stopień zastępuje szkołę podstawową, uczniowie przyjmowani są po zaliczeniu wstępnego testu kwalifikacyjnego, weryfikującego przede wszystkim ich potencjał muzyczny.
- II stopień zastępuje szkołę średnią, jest kontynuacją nauki ze stopnia I, wyjątkiem jest przyjęcie ucznia, który zaliczy egzaminy z przedmiotów ogólnokształcących, muzycznych i nauki gry na instrumencie muzycznym.
- III stopień to wyższa szkoła muzyczna, akademia lub uniwersytet muzyczny.

W szkołach muzycznych mogą być tworzone sekcje, zespoły przedmiotowe lub problemowo-zadaniowe, w których skład wchodzi nauczyciele. Do obowiązkowych zajęć w tych szkołach należą:

- zajęcia ogólnokształcące (organizowane w systemie klasowo-lekcyjnym w oddziale, grupie oddziałowej, grupie międzyoddziałowej, grupie międzyklasowej lub grupie międzyszkolnej),
- artystyczne (organizowane w formie indywidualnej lub grupowej).
- Istnieje kilka barier, które zniechęcają potencjalne organy prowadzące do założenia tego typu placówek niepublicznych. Pierwszą z nich jest wymagana niezbędna infrastruktura:
- specjalistyczne sale do prowadzenia zajęć nauki gry na danym instrumencie muzycznym i sale ćwiczebne,
- sale wyposażone w pianina w celu realizowania nauki gry na pianinie i ćwiczeń z akompaniamentem,
- aule lub sale koncertowe, gdzie dzieci i młodzież mogą prezentować utwory muzyczne przed publicznością, koncertować indywidualnie, z chórem lub orkiestrą.

Drugą barierą jest brak kadry nauczycielskiej z kwalifikacjami do nauki gry na danym instrumencie muzycznym. Ci nauczyciele zazwyczaj wybierają pracę w szkołach publicznych. Trzecią barierę stanowi problem z naborem dzieci do szkół muzycznych w małych miastach. Zdecydowanie łatwiej jest założyć i prowadzić niepubliczną szkołę muzyczną w dużym mieście. Czy warto zatem rozważyć otworenie muzycznej placówki niepublicznej? Oczywiście, że tak. Brakuje takich szkół w Polsce. Zachętą może być fakt, że subwencja oświatowa na dziecko uczące się w szkole muzycznej jest znacznie wyższa niż w szkole ogólnodostępnej, a także możliwość inwestowania w młode pokolenie wiedzy i umiejętności z obszaru artystycznego, w tym wypadku muzycznego.

Polecam:

1. Więcej wyników badań szkół Montessori w: A.L. Snyder, X. Tong, A.S. Lillard, *Standardized Test Proficiency in Public Montessori School*, „Journal of School Choice”, 16:1, 105–135.
2. Varma A., *The Cultural Dilemma of the American Education, System: An Observation of How it Lives in Montessori*, „PDXScholar”, Portland State University, Spring 6-2022.
3. Ciekawy rys historyczny pedagogiki Waldorfskiej oraz charakterystyka wybranych szkół na całym świecie w: G. Goldshmidt, *The Role of Stories in Waldorf Education: Meaning, Principles and Method*, „European Journal of Alternative Education Studies”, 7(2), 2022.
4. Obszerne studium demokratycznej teorii edukacji w: A. Gutmann, *Democratic Education*, Princeton University Press, 1999.
5. Szczegółowy opis działalności szkół leśnych w: E. Tołwińska-Królikowska, *Leśna Szkoła – przestrzeń edukacyjna poza budynkiem szkolnym*, „Meritum, Mazowiecki Kwartalnik Edukacyjny”, nr 1/2013.
6. Postrzeganie przez praktyków szkół leśnych rozwoju relacji z dziećmi poprzez oddziaływanie przyrody i miejsc, w których odbywa się szkoła leśna w artykule: F. Harris, *Developing a relationship with nature and place: the potential role of forest school*, „Environmental Education Research”, 27:8, 1214–1228, 2021.
7. Więcej wyników badań nad unschoolingiem w: G.A. Jacomet, *The Use of Unschooling as a Potential Solution to the Complex and Chronic Problem of Educating Foster Children*, The Patton College of Education of Ohio University, Ohio, 2018.
8. Więcej na temat szkół integracyjnych w: D. Baraniewicz, *Uwarunkowania akceptacji uczniów w klasie integracyjnej*, Wydawnictwa Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2009.
9. Książka o edukacji chrześcijańskiej: E. Bednarz, *Edukacja Chrześcijańska w Polsce na przykładzie Chrześcijańskiego Przedszkola, Szkoły Podstawowej i Gimnazjum Samuel*, Stowarzyszenie Edukacyjne Integracja, Warszawa 2013.
10. O przedszkolach i szkołach Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w artykule: <https://www.luteranie.pl/szkoly-ewangelickie/>

Literatura:

1. Howe K.R., *Closing Methodological Divides: Toward Democratic Educational Research*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, 2003, s. 133.
2. Kolasa-Skiba A., Skiba W., *Wpływ pedagogiki Marii Montessori na wszechstronny rozwój dzieci*, „Edukacja, Terapia, Opieka”, Volume 3, 2021.
3. Lenzion K., *Edukacja domowa w Polsce jako przykład edukacji alternatywnej*, [w:] A. Klimska, M. Klimski (red.), *Przyszłość polskiej szkoły Alert pedagogiczny*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2021.
4. Wasilonek M., *Szkoła Waldorfska – główne zasady alternatywnej edukacji*, Medonet, 2022.

NIE ZAWSZE KODEKS PRACY – NIEPUBLICZNA PLACÓWKA OŚWIATOWA W OBJĘCIACH KARTY NAUCZYCIELA

dr Radosław Galicki

Pomimo tego, że ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela reguluje zasadniczo status prawny nauczycieli oraz pracowników pedagogicznych publicznych placówek systemu oświaty, to znaczna część jej przepisów stosuje się również w przypadku niepublicznych szkół i placówek oświatowych. Warto przyjrzeć się tym regulacjom nieco bliżej.

OBECNY STAN PRAWNY

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. a-c KN, jej przepisy w określonym zakresie stosuje się względem nauczycieli zatrudnionych w:

- 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego
- 2) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach doskonalenia nauczycieli oraz szkołach niepublicznych i niepublicznych szkołach artystycznych o uprawnieniach publicznych szkół artystycznych
- 3) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego.

Jeśli w przepisie mowa o publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, to ustawodawca ma tu na myśli szkoły i placówki przekazane przez samorząd terytorialny do prowadzenia osobie prawnej lub osobie fizycznej, na podstawie art. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe. Generalnie bowiem, jednostka samorządu terytorialnego, będąca organem prowadzącym szkołę liczącą nie więcej niż 70 uczniów, na podstawie uchwały organu stanowiącego tej jednostki oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny, może przekazać z dniem 1 września danego roku, w drodze umowy, osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej, prowadzenie takiej szkoły (placówki).

Wedle brzmienia art. 91b ust. 2 KN, do nauczycieli zatrudnionych w:

- 1) niepublicznych przedszkolach, szkołach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, bez względu na wymiar zatrudnienia, mają zastosowanie przepisy art. 6, art. 6a, art. 9, art. 11a, art. 26, art. 63 i art. 75-85z;
- 2) niepublicznych placówkach doskonalenia nauczycieli, bez względu na wymiar zatrudnienia, mają zastosowanie przepisy art. 6, art. 6a, art. 9, art. 26, art. 63 i art. 75-85z;
- 3) publicznych przedszkolach prowadzonych przez osoby prawne lub osoby fizyczne oraz niepublicznych szkołach i placówkach, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego

wymiaru zajęć, w tym do nauczyciela za trudnionego na stanowisku dyrektora, mają zastosowanie przepisy art. 9a-9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 4 i 7, art. 86, art. 88 i art. 90 oraz przepisy wydane na podstawie art. 70a ust. 9;

- 4) niepublicznych przedszkolach oraz innych niepublicznych formach wychowania przedszkolnego, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, w tym do nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora, mają zastosowanie przepisy art. 9a-9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 4 i 7 i art. 88 oraz przepisy wydane na podstawie art. 70a ust. 9.

Postaramy się rozszyfrować zawiłą konstrukcję tego odsyłającego przepisu Karty Nauczyciela oraz poczynić stosowne wnioski.

Zgodnie z art. 6 KN nauczyciele zarówno szkół i placówek publicznych, jak i niepublicznych, mają te same obowiązki, niezależnie od wymiaru czasu pracy (pensum), w ramach którego są zatrudnieni. Przykładowo więc, wszyscy nauczyciele bez wyjątki obowiązani są rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę, czy też dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

Wszyscy nauczyciele także podlegają ocenie ich pracy nauczycielskiej. Wówczas zastosowana wobec nich musi być cała procedura oceny, przewidziana w art. 6a KN, m.in. wtedy, gdy zatrudnieni są w placówce niepublicznej.

Kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela są jednolite dla wszystkich typów szkół i placówek oświatowych, tych publicznych, jak i niepublicznych. Na marginesie warto wskazać, że w razie zatrudnienia w wymiarze co najmniej połowy obowiązkowego wymiaru zajęć, **nauczyciele niepublicznych placówek i szkół, w tym tych przejętych do prowadzenia od samorządu terytorialnego, mają prawo odbywać staż zawodowy oraz uzyskiwać kolejne stopnie awansu zawodowego.** Wobec tego, w przypadku gdy nauczyciel skieruje wniosek o podjęcie postępowania egzaminacyjnego lub postępowania kwalifikacyjnego odpowiednio do organu prowadzącego niepubliczną szkołę lub placówkę oświatową lub do właściwego kuratora oświaty, to wówczas dyrekcja takiej szkoły lub placówki ma obowiązek uruchomić procedurę awansu zawodowego w stosunku do takiego nauczyciela, po spełnieniu innych ustawowych warunków, m.in. uzyskania oceny dorobku zawodowego bądź odbycia stażu na stopień awansu zawodowego. **Takie sytuacje w niepublicznej oświacie zaś się zdarzają i będą coraz częstsze, gdyż coraz więcej zaczyna działać szkół i placówek niepublicznych, społecznych.** Przynajmniej dopóty, dopóki istnieje pracownicza pragmatyka zawodowa w postaci Karty Nauczyciela.

Dyrektor niepublicznej szkoły lub placówki oświatowej ma również obowiązek stwierdzenia wygaśnięcia stosunku pracy nauczyciela z mocy prawa w razie:

- 1) prawomocnego ukarania w postępowaniu dyscyplinarnym karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy oraz karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczyciela w okresie 3 lat od ukarania lub karą wydalenia z zawodu nauczyciela

- 2) orzeczenia środka karnego pozbawienia praw publicznych lub zakazu wykonywania zawodu nauczyciela
- 3) utraty pełnej zdolności do czynności prawnych
- 4) prawomocnego skazania za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe
- 5) upływu trzymiesięcznego okresu odbywania kary pozbawienia wolności
- 6) stwierdzenia, że nawiązanie stosunku pracy nastąpiło na podstawie fałszywych lub nieważnych dokumentów albo zostało dokonane z naruszeniem ustawowych warunków.

W tym zakresie czynność dyrektora ma charakter wyłącznie deklaratoryjny, nie tworzy sama z siebie nowego stanu prawnego, a jedynie ma potwierdzić już zaistniały *ipso iure* stan prawny z uwagi na wskazane okoliczności zarówno prawne, jak i faktyczne.

Nie można też zapomnieć, że nauczyciele zatrudnieni w niepublicznej oświacie, jeśli pracują w wymiarze co najmniej 1/2 pensum, mają prawo do partycypacji w nagrodach za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze w ramach budżetów wojewodów, z przeznaczeniem na wypłaty nagród kuratorów oświaty oraz nagród organów sprawujących nadzór pedagogiczny dla nauczycieli, a także w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, z przeznaczeniem na wypłaty nagród tego ministra. Ponadto mogą być nominowani do Medalu Komisji Edukacji Narodowej.

Często się o tym zapomina, że **do nauczycieli niepublicznych placówek systemu oświaty i to bez względu na wymiar zatrudnienia, a także jego rodzaj (a więc dotyczy to zarówno nauczycieli pracujących na podstawie umowy o pracę, jak i umowy prawa cywilnego), stosuje się art. 63 KN.** Otóż, nauczyciel podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w art. 115 § 13 w związku z § 19 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny. Osobą pełniącą funkcję publiczną jest zatem każdy funkcjonariusz publiczny, chyba że wykonuje wyłącznie czynności usługowe. Z kolei nauczyciel jest traktowany jak funkcjonariusz publiczny, gdyż, wedle art. 115 § 13 pkt 4 KK, niewątpliwie jest osobą będącą pracownikiem samorządu terytorialnego i *a contrario* nie pełni wyłącznie funkcji usługowych. Na tej podstawie nauczyciel publicznej placówki oświatowej, prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Taką ochroną, z mocy Karty Nauczyciela, zostają również objęci nauczyciele niepublicznego sektora oświaty. Oni również podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków nauczycielskich, korzystają z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Tym bardziej, że **edukacja sama w sobie jest działalnością *per se* publiczną, a zatem taki rodzaj działalności, czyli działalności stricte publicznej, realizują niepubliczne placówki oświatowe.** Dlatego, zgodnie z art. 115 § 19 KK **nauczyciel niepublicznej placówki może być uznany za osobę pełniącą funkcję publiczną jako inna osoba, której uprawnienia i obowiązki w zakresie działalności publicznej są określone lub uznane przez ustawę** i w tym wypadku chodzi o przepis art. 91b ust. 2 pkt 1 i 2 KN.

Wobec tego organ prowadzący niepubliczną szkołę lub placówkę oświatową oraz dyrektor takiej szkoły lub placówki są obowiązani z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone.

Nauczyciele niepublicznych placówek oświatowych mają także prawo korzystać z doradztwa metodycznego na obszarze województwa oraz ogólnokrajowych form doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Do nauczycieli niepublicznych szkół i placówek w całości stosuje się rozdział 10 Karty Nauczyciela o odpowiedzialności dyscyplinarnej. Należy to wiązać z przyznaniem im przez Kartę Nauczyciela statusu funkcjonariuszy publicznych, ale przede wszystkim z faktem, że podlegają oni regulacjom Karty stanowiącym o podstawowych obowiązkach służbowych nauczyciela (art. 6) oraz wytycznym co do wymogów kwalifikacyjnych do pracy przy tablicy (art. 9). Wiadomo zaś, że odpowiedzialność dyscyplinarna, zgodnie z art. 75 ust. 1 KN, dotyczy uchybień godności zawodu nauczyciela (nieprzestrzegania podstawowych zasad moralnych) lub podstawowym obowiązkom nauczycielskim. Dlatego też będzie w stosunku do nauczycieli niepublicznych placówek będzie stosowany cały katalog kar dyscyplinarnych oraz w całej rozciągłości – postępowanie dyscyplinarne.

Nauczyciela niepublicznych szkół i placówek oświatowych, jeśli zatrudnieni byli w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, mogą również skorzystać z prawa do przejścia na wcześniejszą emeryturę, na podstawie art. 88 KN.

UMOWA O PRACĘ CZY UMOWA CYWILNOPRAWNA?

W niepublicznych przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, a także niepublicznych szkołach i placówkach oświatowych nauczycieli zatrudnia się na podstawie umowy o pracę, zgodnie z ustawą z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy. Stanowi o tym art. 10a ust. 1 KN.

Oznacza to, że podstawą nawiązania stosunku pracy z nauczycielem w niepublicznej placówce oświatowej będzie Kodeks pracy, a nie Karta Nauczyciela, z ustanowioną możliwością zatrudnienia nauczyciela na podstawie mianowania (art. 10 ust. 5a i 5b KN). Tym samym, czas pracy dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczej takiego nauczyciela wynosić ma w pełnym wymiarze tygodniowo przeciętnie 40 godzin.

Wbrew pozorom, **nie jest to jednak z gruntu „gorsza” podstawa nawiązania stosunku pracy z nauczycielem.** Po pierwsze, przepis art. 42 ust. 1 i 2 KN, mówi o tym, że czas pracy nauczyciela zatrudnionego w szkole lub placówce publicznej w pełnym wymiarze zajęć nie może przekraczać 40 godzin na tydzień. W ramach tego czasu pracy oraz ustalonego wynagrodzenia nauczyciel obowiązany jest realizować:

- 1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz (w ramach pensum, pracy przy tablicy)
- 2) inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów
- 3) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym.

Po drugie, **w praktyce nauczyciele niepublicznych szkół i placówek średnio w tygodniu wykonują pracę przy tablicy w wymiarze odpowiadającym pensum ustalonym w art. 42 ust. 3 KN, zaś pozostały czas oznacza ich pracę samodzielną, zadaniową, czyli np. przygotowywanie materiałów dydaktycznych, sprawdzanie prac pisemnych.**

Karta Nauczyciela dopuszcza zatrudnienie nauczyciela na podstawie umowy prawa cywilnego (umowy zlecenia), dotyczy to także nauczycieli niepublicznej oświaty.

W przypadku nauczycieli prowadzących zajęcia bezpośrednio z uczniami lub wychowanymi w wymiarze nie wyższym niż 4 godziny tygodniowo, powierzenie prowadzenia tych zajęć może nastąpić również na innej podstawie niż umowa o pracę, jeżeli w treści łączącego strony stosunku prawnego nie przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy. Przy tym jednak wobec takiego nauczyciela nie może toczyć się postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne. Nauczyciel ten nie może być także skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. A zatem nauczyciel zatrudniony na podstawie umowy zlecenia ma obowiązek przedstawić dyrektorowi szkoły informację z Krajowego Rejestru Karnego, z wyjątkiem przypadku gdy z nauczycielem jest nawiązywany kolejny stosunek pracy w tej samej szkole w ciągu 3 miesięcy od dnia rozwiązania albo wygaśnięcia poprzedniego stosunku pracy.

Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego⁹, pojęcie „nauczyciela zatrudnionego” w rozumieniu przepisów Karty Nauczyciela należy rozumieć szeroko, zarówno jako zatrudnienie pracownicze jak i cywilnoprawne. W ocenie NSA, na podstawie przedstawionego stanu faktycznego i prawnego, wąskie ujęcie pojęcia „nauczyciela zatrudnionego”, oparte na treści art. 10 i art. 11 ustawy Karta Nauczyciela, z których wynika, że z nauczycielem stosunek pracy nawiązuje na podstawie umowy o pracę lub mianowania wobec możliwości zatrudniania nauczycieli w szkołach niepublicznych na podstawie umów cywilnoprawnych (według stanu prawnego z 11 czerwca 2015 r.), oznaczałoby zastosowanie różnych zasad wobec nauczycieli tej samej szkoły niepublicznej (podlegających i niepodlegających ocenie pracy). Stanowiłoby to złamanie podstawowej zasady konstytucyjnej – równości wobec prawa określonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Tym samym, wedle wykładni Sądu, nie można ograniczać się tylko do niektórych norm ustawy Karta Nauczyciela, zapominając, że jest ona jedynie częścią systemu prawa, o czym świadczy chociażby treść art. 91c tej ustawy, wskazująca na zastosowanie w zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy przepisów Kodeksu pracy, w zakresie nieuregulowanym przepisami Karty Nauczyciela. Wskazane jest zatem, w ocenianym przypadku zastosowanie również wykładni systemowej, jak i argumentacji dotyczącej zasad konstytucyjnych (zasady równości).

PODSUMOWANIE

Niepubliczne przedszkole, szkoła lub inna placówka oświatowa uczestniczy w realizacji jednego z istotnych zadań publicznych, jakim jest edukacja, nie tylko ta wąsko pojęta edukacja publiczna. Edukacja sama przez się rozumiana jest jako partycypacja w działalności publicznej, działalności niekomercyjnej, gdzie nie liczy się czysty zysk, ale liczy się krzewienie oświaty. Bowiem ten Asnykowski „kaganek oświaty” niosą nie tylko publiczne szkoły, placówki oświatowe, lecz także szkoły i placówki niepubliczne.

Dlatego, pomimo że podstawą prawną zatrudniania nauczycieli niepublicznych placówek i szkół jest Kodeks pracy, to w niemałym zakresie znajdują do nich zastosowanie przepisy Karty Nauczyciela, tak jak gdyby zatrudnieni byli w publicznych placówkach systemu oświaty.

⁹ Zob. szerzej uzasadnienie prawne do wyroku NSA z 16.12.2022 r., III OSK 6187/21, LEX nr 3508546; <https://sip.lex.pl/#/jurisprudence/523602242/1/iii-osk-6187-21-wyrok-naczelnego-sadu-administracyjnego?cm=URELATIONS> (dostęp: 2023-04-20 20:25)

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1762 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1082 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1138 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1510 z późn. zm.).

LISTA DOKUMENTÓW NIEZBĘDNYCH W PLACÓWCE NIEPUBLICZNEJ

Marta Handzlik-Rosuł

SZKOŁA PODSTAWOWA I PONADPODSTAWOWA

Dokumenty placówki:

- 1) statut szkoły;
- 2) regulaminy:
  - a) regulamin procedur przyjmowania uczniów do szkoły,
  - b) regulamin odbioru uczniów młodszych klas ze szkół – tylko szkoła podstawowa,
  - c) regulamin korzystania z placu zabaw – tylko szkoła podstawowa;
- 3) rejestry wyjść grupowych oraz wypadków;
- 4) przebieg procesu dydaktyczno-wychowawczego:
  - a) program wychowania szkolnego,
  - b) plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych,
  - c) pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole,
  - d) dokumentacja szczególna dotycząca dzieci z orzeczeniem o potrzebach kształcenia specjalnego – tylko szkoła podstawowa.

Dokumentacja przebiegu nauczania:

- 1) księga ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi szkolnemu zamieszkałych w obwodzie szkoły – tylko szkoła podstawowa;
- 2) księga uczniów;
- 3) imienna ewidencja wydanych świadectw ukończenia szkoły oraz duplikatów świadectw ukończenia szkoły;
- 4) imienna ewidencja wydanych legitymacji szkolnych, e-legitymacji szkolnych, oraz duplikatów legitymacji szkolnych i e-legitymacji szkolnych;
- 5) imienna ewidencja wydanych zaświadczeń o szczegółowych wynikach egzaminu ósmoklasisty przekazywanych szkole przez okręgową komisję egzaminacyjną – tylko szkoła podstawowa;
- 6) rejestr druków ścisłego zarachowania (ewidencja przychodu i rozchodu druków);
- 7) wykazy uczniów i ewidencja ich obecności, prowadzone w dziennikach lekcyjnych (w tym dzienniku indywidualnego nauczania), dzienniku zajęć świetlicy, dziennikach innych zajęć (np. zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zajęć pozalekcyjnych);
- 8) rejestr uchwał rady pedagogicznej;
- 9) księga protokołów zebrań rady pedagogicznej lub inaczej usystematyzowany zbiór protokołów rady;

- 10) rejestr zarządzeń dyrektora szkoły;
- 11) rejestr zezwoleń dyrektora (decyzji);
- 12) rejestr wydanych zaświadczeń o przebiegu nauczania ucznia;
- 13) rejestr orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania oraz opinii, wydanych uczniom przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne – złożonych w szkole;
- 14) rejestr wydanych przez lekarza opinii o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego oraz opinii o braku możliwości uczestniczenia ucznia w zajęciach wychowania fizycznego – złożonych w szkole;
- 15) rejestr zwolnień wydanych przez dyrektora w zakresie zajęć wychowania fizycznego oraz zwolnień w zakresie nauki drugiego języka obcego;
- 16) rejestr zgłoszeń rodziców wyrażających życzenie organizacji w szkole nauki religii i/lub etyki dla ich niepełnoletnich dzieci oraz zmian w tym zakresie;
- 17) rejestr pisemnych rezygnacji rodziców z udziału ich niepełnoletnich dzieci w zajęciach wychowania do życia w rodzinie – tylko szkoła podstawowa;
- 18) rejestr wniosków o zorganizowanie nauki języka mniejszości narodowej lub etnicznej lub języka regionalnego i nauki własnej historii i kultury – złożonych przez rodziców niepełnoletnich uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym, a także oświadczeń o rezygnacji w tym zakresie;
- 19) ewidencja osób korzystających z księgozbioru bibliotecznego.

Bezpieczeństwo uczniów:

- 1) rejestr wypadków;
- 2) rejestr wyjść grupowych, z wyjątkiem wycieczek;
- 3) ewidencja wejść na teren szkoły i wyjść (dotyczy osób spoza szkoły);
- 4) rejestr zatwierdzonych przez dyrektora wycieczek szkolnych oraz wypoczynku organizowanego przez szkołę w okresie ferii letnich, ferii zimowych, wiosennej przerwy świątecznej, zimowej przerwy świątecznej;
- 5) rejestr awarii i usterek.

Rejestry kadrowo-płacowe:

- 1) rejestr zatrudnionych nauczycieli i innych pracowników szkoły;
- 2) rejestr wydanych świadectw pracy;
- 3) rejestr legitymacji wydanych nauczycielom i uprawnionym pracownikom;
- 4) ewidencja zastępstw nauczycieli (tzw. księga zastępstw);
- 5) ewidencja rozliczenia godzin ponadwymiarowych;
- 6) rejestr szkoleń pracowniczych obowiązkowych (BHP);
- 7) rejestr skierowań na badania lekarskie i zaświadczeń;

- 8) karty czasu pracy pracownika (w tym ewidencja wyjść w godzinach służbowych);
- 9) karty wyposażenia pracowników w odzież ochronną, okulary;
- 10) rejestr wydanych zaświadczeń dla pracowników;
- 11) rejestr wydanych delegacji służbowych;
- 12) rejestr wypadków pracowników przy pracy;
- 13) rejestr umów-zleceń;
- 14) rejestr zatrudnionych nauczycieli i innych pracowników szkoły.

Ocena pracy i awans zawodowy nauczyciela:

- 1) rejestr wniosków o rozpoczęcie stażu na stopień nauczyciela mianowanego oraz nauczyciela dyplomowanego, a także o wyrażenie zgody na odbycie dodatkowego stażu;
- 2) rejestr wniosków o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego;
- 3) rejestr zaświadczeń o akceptacji, wydanych nauczycielom przez komisje kwalifikacyjne (wg przepisów Karty Nauczyciela);
- 4) rejestr wydanych decyzji dyrektora nadających stopień nauczyciela kontraktowego (aktów nadania stopnia nauczyciela kontraktowego) lub decyzji odmawiających nadania stopnia awansu zawodowego;
- 5) rejestr złożonych przez nauczycieli uzyskanych aktów nadania stopnia nauczyciela mianowanego oraz nauczyciela dyplomowanego;
- 6) rejestr wydanych kart oceny pracy nauczyciela.

Rejestry o charakterze administracyjnym i porządkowym:

- 1) ewidencja wysłanych zawiadomień o realizacji obowiązku szkolnego przez uczniów spoza obwodu szkoły – tylko szkoła podstawowa;
- 2) ewidencja wysłanych upomnień oraz powiadomień organu prowadzącego w związku z kontrolą realizacji obowiązku szkolnego – tylko szkoła podstawowa;
- 3) rejestr skarg i wniosków;
- 4) ewidencja korespondencji wchodzącej i wychodzącej (np. dziennik korespondencyjny);
- 5) książka doręczeń korespondencji;
- 6) księga kontroli zewnętrznych oraz rejestr kontroli wewnętrznych;
- 7) księga kontroli zewnętrznych oraz rejestr kontroli wewnętrznych;
- 8) ewidencja upoważnień, w tym do przetwarzania danych osobowych;
- 9) rejestr wniosków o udostępnienie informacji publicznej;
- 10) szkolna składnica akt;
- 11) rejestr pieczęci i pieczętek;
- 12) książka zdawczo-odbiorcza kluczy.

Dokumentacja w zakresie gospodarki materiałowej:

- 1) ewidencja środków trwałych i wyposażenia (księga środków trwałych, kartoteka magazynowo-ilościowa, kartoteka ilościowo-wartościowa);
- 2) księga zbiorów bibliotecznych oraz rejestr ubytków;
- 3) książka obiektu budowlanego (m.in. zawierająca wykaz kontroli okresowych dotyczących stanu technicznego obiektu i przydatności do użytkowania, wykaz protokołów odbioru robót remontowych w obiekcie).

Dokumentacja związana z finansowaniem przedszkola:

- 1) wnioski o dotacje roczne składane do 30 września;
- 2) wnioski o wypłatę dotacji za dany miesiąc ze wskazaną w nich ilością dzieci;
- 3) rozliczenia dotacji;
- 4) rachunki, faktury, które zostały pokryte z dotacji, a najlepiej prowadzić jeszcze do tego książkę przychodów i rozchodów;
- 5) książka inwentarzowa;
- 6) książka przychodów i rozchodów.

Dokumentacja infrastruktury szkolnej i BHP:

- 1) książka budynku;
- 2) certyfikaty i atesty związane z wyposażeniem placu zabaw, sal czy zakupionych pomocy

Ochrona danych osobowych:

- 1) rejestr czynności, jakie są podejmowane w szkole w zakresie przetwarzania danych osobowych;
- 2) dokument określający zasady dokonywania zgłoszeń naruszeń danych osobowych;
- 3) umowy, oświadczenia i zobowiązania zawierane z podmiotami trzecimi, które przetwarzają te dane.

Nadzór pedagogiczny.

BURSA

- 1) Statut.
- 2) Regulamin bursy.
- 3) Regulamin przyjmowania wychowanków do bursy.
- 4) Regulamin odwiedzin.
- 5) Regulamin wyjść poza teren bursy.
- 6) Rejestr uchwał rady pedagogicznej.
- 7) Księga protokołów zebrań rady pedagogicznej lub inaczej usystematyzowany zbiór protokołów rady.

- 8) Regulamin samorządu wychowanków.
- 9) Regulamin udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- 10) Plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych.
- 11) Dokumentacja:
  - a) dziennik zajęć z grupą wychowawczą;
  - b) karty wychowanka;
  - c) ewidencja wychowanków na dany rok szkolny;
  - d) książka meldunkowa wychowanków zameldowanych w bursie na czas określony.
- 12) Dokumentacja związana z odpłatnością za wyżywienie i zakwaterowanie w bursie.
- 13) Dokumentacja infrastruktury bursy i BHP:
  - a) książka budynku;
  - b) certyfikaty i atesty związane z wyposażeniem placu zabaw, sal czy zakupionych pomocy.
- 14) Ochrona danych osobowych:
  - a) rejestr czynności, jakie są podejmowane w bursie w zakresie przetwarzania danych osobowych;
  - b) dokument określający zasady dokonywania zgłoszeń naruszeń danych osobowych;
  - c) umowy, oświadczenia i zobowiązania zawierane z podmiotami trzecimi, które przetwarzają te dane.

PORADNIA

- 1) Statut.
- 2) Dokumenty związane z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- 3) Dokumentacja infrastruktury bursy i BHP:
  - a) książka budynku;
  - b) certyfikaty i atesty związane z wyposażeniem placu zabaw, sal czy zakupionych pomocy.
- 4) Ochrona danych osobowych:
  - a) rejestr czynności, jakie są podejmowane w bursie w zakresie przetwarzania danych osobowych;
  - b) dokument określający zasady dokonywania zgłoszeń naruszeń danych osobowych;
  - c) umowy, oświadczenia i zobowiązania zawierane z podmiotami trzecimi, które przetwarzają te dane.

DOKUMENTY NIEZBĘDNE W PRZEDSZKOLU NIEPUBLICZNYM

Marta Handzlik-Rosuł

1. Statut przedszkola.
2. Regulaminy placówki:
  - a) regulamin procedur przyjmowania dzieci do przedszkola,
  - b) regulamin odbioru dzieci z przedszkola,
  - c) regulamin korzystania przez dzieci z placu zabaw.
3. Rejestry wyjść grupowych oraz wypadków.
4. Przebieg procesu dydaktyczno-wychowawczego:
  - a) program wychowania przedszkolnego,
  - b) plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych,
  - c) pomoc psychologiczno-pedagogiczna w przedszkolu – dokumentacja związana z obserwacją i diagnozą (karty gotowości szkolnej),
  - d) dokumentacja szczególna dotycząca dzieci z orzeczeniem o potrzebach kształcenia specjalnego oraz wczesnego wspomaganie rozwoju.
5. Dokumentacja kadrowa.
6. Dokumentacja związana z finansowaniem przedszkola:
  - a) wnioski o dotacje roczne składane do 30 września,
  - b) wnioski o wypłatę dotacji za dany miesiąc ze wskazaną w nich ilością dzieci,
  - c) rozliczenia dotacji,
  - d) rachunki, faktury, które zostały pokryte z dotacji, a najlepiej prowadzić jeszcze do tego książkę przychodów i rozchodów,
  - e) książka inwentarzowa.
7. Książka przychodów i rozchodów.
8. Dokumentacja infrastruktury przedszkolnej i BHP:
  - a) książka budynku,
  - b) certyfikaty i atesty związane z wyposażeniem placu zabaw, sal czy zakupionych produktów pierwszej pomocy.
9. Ochrona danych osobowych:
  - a) rejestr czynności, jakie są podejmowane w przedszkolu w zakresie przetwarzania danych osobowych,
  - b) dokument określający zasady dokonywania zgłoszeń naruszeń danych osobowych,
  - c) umowy, oświadczenia i zobowiązania zawierane z podmiotami trzecimi, które przetwarzają te dane.
10. Nadzór pedagogiczny.

PODSTAWOWE STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

Marta Handzlik-Rosuł

Kto odpowiada	DOKUMENTY	Sankcje
Organ zarządzający placówką oświatową, opiekuńczą, wychowawczą, religijną, artystyczną, medyczną, sportową, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małeletni – czyli dyrektorzy szkół, przedszkoli i placówek	Procedura kontroli pracowników przed dopuszczeniem do pracy z małeletnimi w zakresie spełniania przez nich warunków niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	Kto, będąc obowiązany do wprowadzenia Standardów Ochrony Małeletnich, nie wykonuje tego obowiązku, podlega karze grzywny nie niższej niż 1000 zł
	Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małeletnim a personelem, a w szczególności dotyczące zachowań niedozwolonych wobec małeletnich	
	Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małeletniego	
	Procedura składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małeletniego oraz zawiadamiania sądu opiekuńczego	
	Zasady udostępniania personelowi, małeletnim i ich opiekunom polityki do jej zaznajomienia i stosowania	
	Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małeletnimi, a w szczególności zachowań niedozwolonych	
	Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu	
	Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w internecie oraz utrwalonymi w innej formie	
	Zasady ustalania planu wsparcia małeletniego po ujawnieniu krzywdzenia	

© by Forum Media Polska Sp. z o.o., Poznań 2023
ISBN 978-83-260-5367-2
Art. nr 85822